

in pluribus ex inquisitione datis comprobandum est, id est, ut major pars eligere possit, per quem administratio fiat.

§. 2. Sciendum autem est, non solum tutores vel curatores pupillis vel adultis ceterisque personis ex administratione rerum teneri, sed etiam in eos, qui satisfactionem accipiunt, subsidiariam actionem esse, quæ ultimum eis præsidium possit adferre. Subsidiaria autem actio in eos datur, qui aut omnino a tutoribus vel curatoribus satisfacere non curaverunt, aut non idonee passi sunt caveri. Quæ quidem tam ex prudentum responsis, quam ex constitutionibus imperialibus etiam in heredes eorum extenditur.

§. 3. Quibus constitutionibus & illud exprimitur, ut nisi caveant tutores & curatores, pignoris captis coerceantur.

§. 4. Neque autem præfectus urbi, neque prætor, neque præses provinciæ, neque quisquam alius, cui tutores dandi jus est, hac actione tenebitur, sed hi tantummodo, qui satisfactionem exigere solent.

Tit. XXV.

DE EXCUSATIONIBUS TUTORUM VEL CURATORUM.

Excusantur autem tutores & curatores variis ex causis, plerumque tamen propter liberos, siue in potestate sint, siue emancipati. Si enim tres liberos superstites Romæ quis habeat, vel in

in Italia quatuor, vel in provinciis quinque: a tutela vel cura potest excusari, exemplo cæterorum munerum. Nam & tutelam & curam placuit publicum munus esse. Sed adoptivi liberi non profunt. In adoptionem autem dati, naturali patri profunt. Item nepotes ex filio profunt, ut in locum patris sui succedant, ex filia non profunt. Filii autem superstites tantum ad tutelæ vel curæ muneris excusationem profunt, defuncti autem non profunt. Sed si in bello amissi sunt: quæsitum est, an profint? Et constat eos solos prodesse, qui in acie amittuntur. Hi enim, qui pro republica ceciderunt, in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur.

§. 1. Item divus Marcus in Semestribus rescripsit, eum, qui res fisci administrat, a tutela vel cura, quamdiu administrat, excusari posse.

§. 2. Item qui reipublicæ causa absunt, a tutela vel cura excusantur. Sed & si fuerint tutores vel curatores (dati) deinde reipublicæ causa abesse cœperint, a tutela vel cura excusantur, quatenus reipublicæ causa absunt, & interea curator loco eorum datur; qui, si reversi fuerint, recipiunt onus tutelæ. Nam nec anni habent vacationem, ut Papinianus libro quinto responsorum scripsit. Nam hoc spatium habent ad novas tutelas vocati.

§. 3. Et qui potestatem aliquam habent, se excusare possunt, ut divus Marcus rescripsit. Sed susceptam tutelam deferere non possunt.

§. 4.

§. 4. Item propter litem, quam cum pupillo vel adulto tutor vel curator habet, excusari non potest, nisi forte de omnibus bonis, vel hereditate controversia sit.

§. 5. Item tria onera tutelæ non adfectatæ, vel curæ, præstant vacationem, quamdiu administrantur, ut tamen plurium pupillorum tutela vel cura eorundem bonorum, veluti fratrum, pro una computetur.

§. 6. Sed & propter paupertatem excusationem tribui, tam divi fratres, quam per se divus Marcus rescripsit, si quis imparem se oneri injuncto possit docere.

§. 7. Item propter adversam valetudinem, propter quam ne suis quidem negotiis interesse potest, excusatio locum habet.

§. 8. Similiter eos, qui literas nesciunt, esse excusandos, divus Pius rescripsit, quamvis & imperiti literarum possint ad administrationem negotiorum sufficere.

§. 9. Item si propter inimicitias aliquem testamento tutorem pater dederit: hoc ipsum præstat ei excusationem, sicut per contrarium non excusantur, qui se tutelam administraturos patri pupillorum promiserant.

§. 10. Non esse autem admittendam excusationem ejus, qui hoc solo utitur, quod ignotus patri pupillorum sit, divi fratres rescripserunt.

§. 11. Inimicitia, quas quis cum patre pupillorum vel adutorum exercuit: si capitales fuerunt, nec reconciliatio intervenit, a tutela vel cura solent excusare.

§. 12. Item is, qui status controversiam a pupillorum patre passus est, excusatur a tutela.

§. 13. Item major septuaginta annis a tutela & cura se potest excusare. Minores autem viginti quinque annis, olim quidem excusabantur. Nostra autem constitutione prohibentur ad tutelam vel curam aspirare, adeo, ut nec excusatione opus sit. Qua constitutione cavetur, ut nec pupillus ad legitimam tutelam vocetur, nec adultus, quum sit incivile eos, qui alieno auxilio in rebus suis administrandis egere noscuntur, & ab aliis reguntur, aliorum tutelam vel curam subire.

§. 14. Idem & in milite observandum est, ut nec volens ad tutelæ onus admittatur.

§. 15. Item Romæ grammatici, rhetores & medici, & qui in patria sua has artes exercent, & intra numerum sunt, a tutela & cura habent vacationem.

§. 16. Qui autem vult se excusare, si plures habeat excusationes, & de quibusdam non probaverit: aliis uti intra tempora (constituta) non prohibetur. Qui autem excusare se volunt, non appellant, sed intra quinquaginta dies continuos, ex quo cognoverint se esse tutores vel curatores datos, se excusare debent, cu-

D

jus-

iuscunque generis sint, id est, qualitercunque dati fuerint tutores, si intra centesimum lapidem sunt ab eo loco, ubi tutores dati sunt. Si vero ultra centesimum lapidem habitant: denominatione facta viginti millium diurnorum & amplius triginta dierum; qui tamen (ut Scævola dicebat) sic debent computari, ne minus sint, quam quinquaginta dies.

§. 17. Datus autem tutor, ad universum patrimonium datus esse creditur.

§. 18. Qui tutelam alicujus gessit, invitus curator ejusdem fieri non compellitur, in tantum, ut licet paterfamilias, qui testamento tutorem dedit, adjecerit, se eundem curatorem dare: tamen invitum eum curam suscipere non cogendum, divi Severus & Antoninus rescripserunt.

§. 19. Idem rescripserunt, maritum uxori suæ curatorem datum excusare se posse, licet se immisceat.

§. 20. Si quis autem falsis allegationibus excusationem tutelæ meruit: non est liberatus onere tutelæ.

Tit. XXVI.

DE SUSPECTIS TUTORIBUS VEL CURATORIBUS.

Sciendum est, suspecti crimen etiam ex lege duodecim tabularum descendere.

§. 1. Datum est autem jus removendi tutores